

Foto: Kalervo Koski

medlemmarna.

– Inom ramen för de här principerna kan man i AA behandla saker som är personliga och känsliga. Detta kan man ju i princip göra på många sätt. Med hjälp av ett fyrfält kan man analysera olika möjligheter att glänta på privatlivets hägn, beroende på om vad och med vem man talar:

– När man bearbetar det omedvetna söker man sitt fördolda, autentiska jag. AA strävar till något annat: man gräver inte i det omedvetna eller förnekade jaget, utan meningen med det man berättar är att ärligt prata om sina egna erfarenheter. När var och en i tur och ordning öppnar och ärligt försöker berätta om sig själv blir resultatet både en emotionell lättnad och dessutom modellinläring. Med hjälp av and-

ras erfarenheter skaffar man sig ömdömesförmåga, vardagskloket – inte egentligen generella normer för hur man skall bete sig.

– Reglerna för social samverkan är också mycket centrala för AA:s funktionsduglighet, vid sidan av den andliga sidan, dvs. de 12 stegen. Många institutioner som bygger på AA:s filosofi – såsom Minnesotamodellen – har visserligen tagit till sig de 12 stegen, men inte reglerna för kommunikation och samverkan. Detta får viktiga konsekvenser.

– Visst finns det många interna konflikt- och friktionsytor i AA. Men det väsentliga är ändå att rörelsen trots allt hålls ihop och fungerar framgångsrikt – och hur det går till, det strävar projektet till att förstå, säger Klaus Mäkelä.

AA starkt i Finland

AA uppstod i USA och spred sig till en början enbart i protestantiska miljöer. Under 60-talet kom Latinamerika och katolska länder med. AA har nu också fått sina första brofästen i socialistiska och islamska länder och i de industrialiserade länderna i Fjärran Östern.

– I Finland är AA exceptionellt starkt. Idag finns det 5 600 medlemmar som har varit nyktra minst ett år, under 80-talet har tillväxten varit ungefär 10 % årligen. I slutet av år 1988 fanns det 498 grupper i Finland, plus 74 grupper på olika institutioner. Medan rörelsen i andra länder har varit mycket medelklasspräglad, spred den sig i Finland först bland arbetare och därefter till andra samhällsgrupper.

– Den finska projektgruppen består av 7 forskare. Det har varit en mycket spännande upplevelse för forskarna att samla in forskningsmaterialet. AA har ju inget centralt beslutsfattningssystem, som skulle ha kunnat ge en generell tillåtelse att utföra undersökningen. Varje medlem och grupp fattar självständigt beslut om detta. Desto värdefullare har det varit att AA-medlemmarna har förhållit sig öppet till forskarna och positivt till projektet, konstaterar Klaus Mäkelä.

Matti Virtanen

ICAA:s alkoholpolitiska grupp möttes i Berlin

Syftet med ICAA:s alkoholpolitiska grupp är att upprätthålla och stimulera debatten mellan forskare, beslutsfattare och dem som är verk-samma på fältet, genom att ta ställning till kunskapen om alkohol ur en alkoholpolitisk synvinkel, genom att identifiera olika alkoholpolitiska alternativ och genom att granska fördelar och nackdelar med olika alkoholpolitiska åtgärder.

Den alkoholpolitiska gruppen samlades till sin åttonde session i

juni i år i samband med ICAA:s 35:e möte i Västberlin. Sedan 1986 har gruppen prioriterat fyra teman: världshandeln med alkohol, reaktionerna på WHO:s ställningstagande vad gäller nationell alkoholpolitik, inköpsgränser för alkoholdrycker samt alkoholreklamens roll. 1989 upptogs alkoholpolitiken och den ekonomiska integrationen samt substitution mellan olika drycker och sprispolitik som nya teman.

Det var på förhand bestämt att mötet i Berlin skulle koncentrera sig särskilt på alkoholpolitiken och den ekonomiska integrationen samt på alkoholreklamen. Dessa teman fick också sitt berättigade utrymme, men även andra viktiga frågor diskuterades. Det är nämligen svårt att planera och förutsäga vilka diskussioner som förs i gruppen; det beror på den aktuella alkoholpolitiska situationen, på sammansättningen av deltagare och – framför allt – på vilka ämnesområden som intresserar de villiga föredragshållarna. Gruppen har ju inga ekonomiska resurser att beställa papers över ämnen som intresserar medlemmarna, för att inte tala om att man skulle kunna betala resor och uppehälle för föredragshållare man önskar inbjuda.

Ett glädjande – och för somliga också överraskande – drag i årets möte var det starka inslaget av deltagare från USA. Om den alkoholpolitiska gruppens debatter tidigare präglats av en diskret nordiskhet och ett skandinaviskt, monopolcentrerat tänkande, blev de nordiska deltagarna denna gång involverade i mycket upphetsade debatter, där utgångspunkten var USA:s grundlag och olika tolkningar av den – och representanterna för Sydafrikas alkoholindustri lät inte heller bli att utnyttja sin yttranderätt. Å andra sidan bör en debatt om relationen mellan grundlag, yttrandefrihet och alkoholreklam inte vara främmande för en nordbo heller – en sådan fördes ju bl.a. i Finland då alkoholreklamen förbjöds på 1970-talet.

Den på förhand som viktig bedömda diskussionen om EG och alkoholpolitiken gav ett relativt margert utbyte. I olika framföranden och diskussioner beskrevs visserligen den aktuella situationen, men en liknande "geist" som förra året fanns

inte i anförandena (jfr Österberg 1989). Situationen kan visserligen delvis förklaras med att inget särskilt uppseendeväckande inträffat under det gångna året, och förhållandena kan vara helt annorlunda om ytterligare ett år. (För den som är intresserad av den aktuella situationen rekommenderas boken "EG, alkohol och Norden", redigerad av Christoffer Tigerstedt).

Det andra huvudtemat, reklamen för alkoholdrycker, infriade däremot förväntningarna. Den session, som hölls gemensamt med alkoholupplysningsgruppen, var experimentell i så bemärkelse att den inte var uppbyggd på föredrag, utan i stället på förberedda diskussionsinledande inlägg – och experimentet tycktes slå väl ut. Inledarparen behandlade effekterna av alkoholreklamen – inledare var Majja Salo från Finland och Tony McGuinness från England, regleringen av alkoholreklamen – här drabbade David Pittman och Robert Dennison från USA samman, samt den internationella regleringen av alkoholreklamen – där Eduard Muster från Schweiz och Norman Giesbrecht från Kanada inledde diskussionen.

Den betydelsefullaste sessionen under alkoholpolitiska gruppens möte denna gång inträffade emellertid på torsdagen, då å ena sidan Alexander Wagenaar och Harold Holder från USA och å andra sidan nordborna Tómas Helgason från Island samt Björn Lundkvist och Björn Rydberg från Sverige framträdde. Dagens tema var effekterna av regleringar av alkoholens tillgänglighet på konsumtionen av alkoholdrycker. Wagenaars och Holders föredrag behandlade överföringen av vinförsäljningen från monopolets hägn till privata företag. Deras analys behandlade Iowa och Väst-Virginia, där de kunde påvisa att förflyttningen av vinet från monopolföretagen till privata livsmedelsbutiker lett till såväl en ökad totalkonsumtion som en ökad konsumtion av vin. Ökningen av vinkonsumtionen uppgick i Iowa till 93 procent och i Väst-Virginia till 48 procent (Wagenaar & Holder 1990). Wagenaar hade också ett annat paper på sessionens program, som behandlade åldersgränserna för alkoholinköp och deras effekter på

konsumtionen av alkoholdrycker samt därmed relaterade skadeverkningar. USA är ju ett intressant land, av den anledningen att man under 1970-talet sänkte åldersgränsen för alkoholinköp, medan utvecklingen under 1980-talet har gått i motsatt riktning – för tillfället är den lagliga åldersgränsen i samtliga USA:s delstater 21 år. Wagenaar har redan tidigare rapporterat om effekterna av ändrade åldersgränser (se t.ex. Wagenaar 1983). Hans rapportsammanfattning detta år sade i klartext vad som möjligtvis var bitert att svälja för de närvarande representanterna för alkoholindustrin. "Höjningen av åldersgränsen för alkoholinköp från 18 till 21 år sänker alkoholkonsumtionen bland ungdomen. Tidigare har det påvisats att vägtrafikolyckorna minskar bland 18–20-åringar, och denna undersökning visar att detta har samband med en sänkt alkoholkonsumtion... Ett annat anmärkningsvärt resultat är att den lägre alkoholkonsumtionsnivån tycks bestå när dessa unga blir äldre. En lägre alkoholkonsumtion innan man uppnått den lagliga åldersgränsen för inköp kompenseras alltså inte bland 18–20-åringar efter det att den lagliga åldersgränsen för inköp uppnåtts" (Wagenaar & Holder 1990).

Tómas Helgasons presentation behandlade introduktionen av ölproduktion och -försäljning på Island i mars 1989. Hans föredrag visade att ölet blev så populärt på Island att totalkonsumtionen av alkohol ökade med 23 procent från 1988 till 1989. Detta skedde trots att ölets frisläpande kombinerades med en minskning av vinkonsumtionen med 25 procent och av starkspriten med 18 procent. Speciellt kraftig var ökningen av alkoholkonsumtionen bland ungdomen, något man hade kunnat lära sig redan veckan innan på Kettil Bruun Society's möte i Budapest (se Guðmundsdóttir 1990). Sålunda ger de isländska erfarenheterna ytterligare bevis för att en ökad tillgänglighet till alkoholdrycker höjer totalkonsumtionen (Helgason 1990). Lundkvists och Rydbergs föredrag anknöt till samma tema eller frågan om vad som händer med alkoholkonsumtionen när det kommer nya alkoholdrycker på marknaden,

drycker som har en lägre alkoholhalt än de drycker som tidigare marknadsförts. De drog slutsatsen att introduktionen av drycker med låga alkoholhalter inte automatiskt leder till någon sänkning av konsumtionen. Frisläppandet av mellanölet i Finland och Sverige samt av ölet på Island har tvärtemot lett till en konsumtionsökning, eftersom de nya dryckerna har varit lättare tillgängliga än de tidigare. Däremot bedömer Lundkvist och Rydberg att det är möjligt att sänka alkoholkonsumtionen genom att sänka alkoholhalten i drycker som redan finns på marknaden. I detta avseende kommer de svenska bryggeriernas aviserade sänkning av alkoholhalten i starköl att erbjuda ett intressant material för kommande studier (Lundkvist & Rydberg 1990).

I andra papers som presenterades under mötet behandlades bl.a. Ungerns och Polens alkoholpolitik, prevention av alkoholproblem i Sverige och Australien, alkoholbruk bland studerande i USA och Kanada och problem i samband därmed, samt ungdomens attityder till alkoholreklam i Kanada. (Ett fullständigt mötesprogram samt de paper, som lades fram under mötet, kan beställas från Björn Rydberg, Systembolaget, S-103 54 Stockholm, Sverige).

Nästa år möts den alkoholpolitiska gruppen i början av juni i Stockholm. Om antalet deltagare fortsätter att öka i oavbruten takt och om nivån på de framlagda föredragen höjs i samma takt som de senaste två-tre åren, kan man vänta sig en mycket intressant nionde session.

Källor

Guðmundsdóttir, Ása: The Impact of Beer on Icelandic Youth. Paper presented at the Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary, June 3-8 1990

Helgason, Tómas: Alcohol policy: resolutions and realities. Paper presented at the 35 International Institute of the ICAA, Berlin, Germany, June 10-15 1990

Lundkvist, Björn & Rydberg, Björn: Is the introduction of new beverages with lower alcohol content a way to decrease consumption of alcohol? Paper presented at the 35 International Institute of the

ICAA, Berlin, Germany June 10-15 1990

Tigerstedt, Christoffer: EG, alkohol och Norden. NAD-publikation nr 19, Helsingfors 1990

Wagenaar, Alexander C.: Alcohol, Young Drivers and Traffic Accidents: Effects of minimum-age laws. D.C. Heath and Co., Lexington, Mass. 1983

Wagenaar, Alexander C. & Holder, Harold D.: A Change from Public to Private Sale of Wine: Results from natural experiments in Iowa and West Virginia. Paper presented at the 35 International Institute of the ICAA, Berlin, Germany, June 10-15 1990

Wagenaar, Alexander C. & O'Malley, Patrik M.: The Legal Drinking Age of 21 in the United States: Effects on drinking practices, risky behaviors and traffic crashes. Paper presented at the 35 International Institute of the ICAA, Berlin, Germany, June 10-15 1990

Österberg, Esa: ICAA:s alkoholpolitiska grupp befäster sin ställning. Alkoholpolitik 6(1989): 2, 174.

Esa Österberg

Nytt Center för missbruk i Kanada

I Kanada har man i decennier betraktat bruk av såväl legala som illegala berusningsmedel och droger som ett allvarligt problem. Det ökande bruket av kokain under slutet av 1980-talet förebådade att ett drogproblem av USA:s omfattning också kunde bli Kanadas öde.

Under förhandlingarna om en landsomfattande alkohol- och drogstrategi blev det uppenbart att det var svårt att effektivt tillgodogöra sig sakkunskapen i de olika staterna. Således blev det en del av strategin att upprätta en kommitté för att undersöka, om det fanns behov för ett expertorgan på nationell nivå för alkohol- och drogfrågor.

I den rapport som David H. Archibald gav till förbundsregeringen föreslog kommittén grundandet av ett nationellt missbrukscenter (Canadian Centre on Substance Abuse). Den behövliga lagstiftningen antogs

slutgiltigt i slutet av år 1988 och centret inledde omedelbart sin verksamhet.

Centret är ett halvautonomt organ, som får sin grundfinansiering från den kanadensiska regeringen. Utöver det kan man söka ekonomiska bidrag från andra håll, men enligt de nuvarande verksamhetsprinciperna söker man undvika konkurrens om pengarna med andra existerande organisationer. Förbundsregeringen utser styrelsens fem medlemmar. Dessa fem utnämner de övriga 14 medlemmarna i ledningen.

Som ordförande för direktionen fungerar David H. Archibald. Direktör för centret är Jan Skirrow. Han är känd för sitt arbete i Albertas alkoholism- och drogkommitté och bl.a. som organisatör av ICAA:s (International Council on Alcoholism and Addictions) kongress i Calgary år 1985.

I mars i år planerade direktionen centrets framtida uppbyggnad och personalpolitik och beslöt, att det skulle indelas i fyra olika verksamhetsenheter: forskning och utveckling av politik, information, informations- och samarbetsverksamhet samt utbildning. Alldeles nyligen har centrets personal utökats med tre personer och målsättningen är att utöka den ytterligare, tills antalet uppgår till cirka femton.

Centrets verksamhet täcker såväl legala som illegala beroendeframkallande medel, till vilket kanadensarna räknar förutom alkohol, droger och psykofarmaka också tobak. Centrets målgrupper är regeringarna, olika yrkesgrupper, kommuner, frivilliga organisationer, arbetsmarknadsorganisationer och företag i den privata sektorn. Målsättningen är att minska eller avlägsna de problem som sammanhänger med missbruk av beroendeframkallande medel.

Verksamhetsmedlen är tre: 1) att främja kanadensarnas medvetenhet om frågor i anslutning till missbruk av beroendeframkallande medel, 2) att främja kanadensarnas deltagande i program som skall minska problemen med missbruk och 3) att främja effektiva program som motarbetar beroendeframkallande medel. Centrets verksamhetsidé är att erbjuda bästa möjliga sakkunskap som bas för diskussioner, men att undvi-